

EURÓPSKA KOMISIA

V Bruseli 11. 4. 2012
COM(2012) 168 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

o uplatňovaní smernice 2005/60/ES o predchádzaní využívania finančného systému na účely prania špinavých peňazí a financovania terorizmu

(Text s významom pre EHP)

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

o uplatňovaní smernice 2005/60/ES o predchádzaní využívania finančného systému na účely prania špinavých peňazí a financovania terorizmu

(Text s významom pre EHP)

1. Úvod

V smernici 2005/60/ES (ďalej len „tretia smernica o praní špinavých peňazí“) sa stanovuje rámec určený na ochranu spoľahlivosti, integrity a stability úverových a finančných inštitúcií (FI) a posilnenie dôvery vo finančný systém ako celku vzhľadom na riziká prania špinavých peňazí a financovania terorizmu. Pravidlá EÚ sú vo veľkom rozsahu založené na medzinárodných normách, ktoré prijala Finančná akčná skupina (FATF), a keďže sa v smernici vychádza z koncepcie minimálnej harmonizácie, je tento rámec doplnený o pravidlá prijaté na vnútroštátnej úrovni¹.

Skupina FATF vykonala dôkladnú revíziu medzinárodných noriem, čoho výsledkom bolo prijatie nového súboru odporúčaní vo februári 2012². Súčasne s vývojom na medzinárodnej úrovni vykonala Európska komisia vlastnú revíziu európskeho rámca. Táto revízia zahŕňala externú štúdiu o uplatňovaní tretej smernice o praní špinavých peňazí (ďalej len „štúdia Deloitte“)³, ktorú uverejnila Komisia, rozsiahle kontakty a konzultácie so súkromnými zúčastnenými stranami a organizáciami občianskej spoločnosti⁴, ako aj so zástupcami regulačných a dozorných orgánov členských štátov EÚ.

V rámci tretej smernice o praní špinavých peňazí sa od Komisie vyžaduje, aby Európskemu parlamentu a Rade predložila správu o vykonávaní tejto smernice vrátane špecifického preskúmania zaobchádzania s právnikmi a ostatnými osobami vykonávajúcimi nezávislé právnické povolania (článok 42). Ďalšia požadovaná správa sa mala týkať prahových percentuálnych hodnôt s ohľadom na identifikáciu konečných vlastníkov (článok 43).

Účel tejto správy je trojaký:

1. poskytnúť spätnú väzbu z revízneho procesu Komisie o spôsobe uplatňovania smernice;

¹ Smernica je súčasťou širšieho súboru legislatívnych opatrení zameraných na predchádzanie praniu špinavých peňazí a financovania terorizmu vrátane nariadenia 1781/2006 (o údajoch o príkazcovi, ktoré sprevádzajú prevody finančných prostriedkov), nariadenia 1889/2005 o kontrole peňažných prostriedkov v hotovosti, ktoré vstupujú do Spoločenstva alebo vystupujú zo Spoločenstva, rozhodnutia Rady 2000/642 upravujúcim spoluprácu pri výmene informácií medzi finančnými informačnými jednotkami členských štátov, ako aj právnych nástrojov EÚ o zmrazovaní aktív.

² <http://www.fatf-gafi.org/dataoecd/49/29/49684543.pdf>

³ Final Study on the Application of the Anti-Money Laundering Directive (Záverečná štúdia o uplatňovaní smernice o praní špinavých peňazí), Deloitte, december 2010, http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/financial-crime/20110124_study_amld_en.pdf

⁴ V roku 2011 sa okrem toho uskutočnili dve stretnutia so zúčastnenými stranami so súkromného sektora.

2. splniť požiadavky stanovené v článkoch 42 a 43 smernice o praní špinavých peňazí;
3. posúdiť potrebu možných zmien rámca vzhľadom na vlastné zistenia Komisie, ako aj na novo prijaté medzinárodné normy.

Po prijatí tejto správy Komisia vyzýva všetky zúčastnené strany, aby k nej poskytli spätnú väzbu. Komisia plánuje prikrčiť k príprave legislatívnych dokumentov, ktoré by sa mali prijať na jeseň 2012.

2. UPLATŇOVANIE SMERNICE

Správa je rozdelená podľa niekoľkých určených kľúčových tém, ktoré sú významné z hľadiska cieľov tretej smernice o praní špinavých peňazí. V rámci každej témy sa prihliada na spôsoby uplatňovania súčasných pravidiel, ako aj na to, ktoré faktory môžu vyvolať zmeny (vyplývajúce najmä z medzinárodného revízneho procesu), a aké sú možnosti zmeny súčasných pravidiel EÚ. Okrem tematickej revízie je tu zahrnutá aj špecifická analýza venovaná otázkam určeným v článkoch 42 a 43 smernice. V prílohe tejto správy je priestor venovaný úzko súvisiacej otázke, konkrétne cezhraničným elektronickým prevodom.

2.1. Uplatňovanie prístupu založeného na posúdení rizika

Prístup založený na posúdení rizika umožňuje cielenejší a zameranejší prístup na posudzovanie rizík a uplatňovanie zdrojov tam, kde sú najviac potrebné. Súčasný rámec EÚ už obsahuje prvky, prostredníctvom ktorých sa umožňuje, aby prístup založený na posúdení rizika uplatňovali členské štáty, orgány zapojené do dohľadu, ako aj inštitúcie a osoby zodpovedné za uplatňovanie pravidiel boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu (ďalej len „povinné subjekty“).

V smernici je krajinám ponechaný priestor, aby navrhli svoj vlastný prístup založený na posúdení rizika a rozhodli o stupni opatrení založených na posúdení rizika, ktoré môžu povinné subjekty uplatňovať. V štúdii Deloitte sa uvádza, že veľké rozdiely vo vnútroštátnych opatreniach môžu sťažovať dodržiavanie predpisov na cezhraničnej úrovni a že nie je k dispozícii dostatok praktických usmernení.

Na základe nových noriem FAFT sa rozšírilo uplatňovanie prístupu založeného na posúdení rizika. Na vnútroštátnej úrovni sú krajiny povinné určiť riziká prania špinavých peňazí a financovania terorizmu, posúdiť tieto riziká a porozumieť im a uplatňovať zdroje na zmiernenie týchto rizík. Krajiny musia zabezpečiť, aby sa vysoké riziká určili a zmiernili, ale môžu povoliť, aby sa pri nižšom riziku v prípade určitých požiadaviek určili zjednodušené opatrenia. Skupina FATF uznáva, že by sa malo zohľadniť posúdenie rizík v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí/financovaniu terorizmu na nadnárodnej úrovni. Táto skupina takisto uznala, že dozorné orgány by mali uplatniť prístup založený na posúdení rizika pri dohľade na základe ich chápania rizík prania špinavých peňazí/financovania terorizmu, ktoré sa vyskytujú v krajine a v rámci subjektov, na ktoré dohliadajú. Skupina FATF od povinných subjektov vyžaduje, aby posudzovali riziká pre zákazníkov, krajiny/geografické oblasti a produkty/služby/transakcie/distribučné kanály.

V rámci budúcej revízie smernice by sa mohlo zväžiť začlenenie týchto prvkov prístupu založeného na posúdení rizika:

- **Vnútroštátne/nadnárodné posudzovanie rizík:** zavedenie povinností pre členské štáty, aby vykonávali a aktualizovali posúdenia rizík v súlade s novými odporúčaniami skupiny FATF. Možno uvažovať o spoločnom prístupe pre členské štáty na zabezpečenie lepšej koordinácie a väčšej súdržnosti, ako aj na uľahčenie rozvoja nadnárodného prístupu k posúdeniu rizík.
- **Prístup založený na posúdení rizika v oblasti dohľadu:** v rámci právneho rámca EÚ by sa mohla využívaniu prístupu založeného na posúdení rizika venovať väčšia pozornosť vrátane potreby dozorcov byť informovaní o rizikách, ktorým čelia subjekty, na ktoré dohliadajú. Mohlo by to zahŕňať poskytovanie usmernení pre jednotlivé odvetvia. Napríklad Podvýbor pre boj proti praniu špinavých peňazí Spoločného výboru európskych orgánov dohľadu (AMLC)⁵ by sa mohol poveriť poskytovaním usmernení k otázkam vplývajúcim na dohľad nad finančným odvetvím.
- **Uplatňovanie prístupu založeného na posúdení rizika finančnými inštitúciami a poverenými nefinančnými subjektmi a profesiami:** výslovné zavedenie požiadavky, aby postupy založené na posúdení rizika navrhnuté povinnými subjektmi boli primerané veľkosti a charakteru subjektu a aby sa zdokumentovali, aktualizovali a boli dostupné príslušným orgánom.

2.2. Kriminalizácia prania špinavých peňazí/financovania terorizmu

Súčasný prístup ku kriminalizácii na úrovni EÚ je založený na rámcovom rozhodnutí 2001/500 z 26. júna 2001⁶, právnom nástroji bývalého tretieho piliera. V Dohovore Rady Európy o praní špinavých peňazí, vyhľadávaní, zhabaní a konfiškácii ziskov z trestnej činnosti a o financovaní terorizmu (aktualizovaný v roku 2005)⁷ sa takisto špecifikujú trestné činy prania špinavých peňazí a financovania terorizmu.

Podľa článku 1.1 tretej smernice o praní špinavých peňazí sa od členských štátov vyžaduje, aby zabezpečili zákaz prania špinavých peňazí a financovania terorizmu. Kriminalizácia týchto trestných činov, čo je kľúčová požiadavka noriem FATF, bola vo veľkej miere ponechaná členským štátom, aby ju zaviedli prostredníctvom svojich právnych systémov.

Mohla by sa predpokladať kriminalizácia na úrovni EÚ. Revízia tretej smernice o praní špinavých peňazí na základe článku 114 zmluvy by však neposkytovala pre takúto kriminalizáciu prania špinavých peňazí/financovania terorizmu vhodný právny základ. Mohlo by sa preto zvážiť zavedenie povinnosti pre členské štáty kriminalizovať pranie špinavých peňazí a financovanie terorizmu v špecifickom nástroji na základe článku 83 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, ktorý bol zavedený Lisabonskou zmluvou.

⁵ Podvýbor proti praniu špinavých peňazí Spoločného výboru európskych orgánov dohľadu (AMLC) pomáha európskym orgánom dohľadu v rámci výkonu dohľadu zabezpečovať dôsledné vykonávanie právnych predpisov EÚ.

⁶ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:068:0049:0051:sk:PDF>

⁷ <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/html/198.htm>

2.3. Rozsah pôsobnosti

2.3.1. Závažné trestné činy

Trestný čin prania špinavých peňazí (článok 1 ods. 2) sa spácha vtedy, keď sa praniu podrobia výnosy z „trestnej činnosti“. V článku 3 ods. 5 sa stanovuje rad „závažných trestných činov“, ktoré sa považujú za trestnú činnosť. Okrem uvedených trestných činov sa v smernici zaujíma všeobecný prístup týkajúci sa všetkých ostatných trestných činov, za ktoré sa ukladá trest odňatia slobody na základe hornej alebo dolnej sadzby⁸.

Do nových noriem FATF sa zahrnuli „trestné činy týkajúce sa daní (súvisiace s priamymi daňami a nepriamymi daňami)“ ako predikatívne trestné činy, no skupina FATF neposkytuje ďalšie usmernenie, ako by sa to malo uplatňovať.

Mohlo by sa preto zvažiť:

- či je súčasný prístup založený na „všetkých závažných trestných činoch“ naďalej dostatočný na zahrnutie trestných činov týkajúcich sa daní;
- či by sa trestné činy týkajúce sa daní mali zahrnúť do osobitnej kategórie „závažných trestných činov“ podľa článku 3 ods. 5; a/alebo
- či je potrebné presnejšie vymedzenie trestných činov týkajúcich sa daní.

2.3.2. Rozšírenie rozsahu pôsobnosti mimo súčasné povinné subjekty

- (a) **Odvetvie hazardných hier:** Do rozsahu pôsobnosti tretej smernice o praní špinavých peňazí sú zahrnuté „kasína“, ale smernica neobsahuje žiadnu definíciu. Smernica takisto pokrýva činnosti „vykonávané prostredníctvom internetu“ (odôvodnenie 14), a tak rovnako pokrýva on-line kasína. Z konzultácií vyplynula všeobecná podpora v prospech širšej definície hazardných hier v smernici, ale presný rozsah pôsobnosti by sa určil na základe posúdenia rizík na vnútroštátnej úrovni. Mohlo by sa zvažiť podchytenie hazardných hier, ktoré predstavujú vyššie riziko v oblasti prania špinavých peňazí/financovania terorizmu, pri zamedzení uloženia nadmernej záťaže pre činnosti s nižším rizikom.

Útvary Komisie plánujú v roku 2012 prijať akčný plán o on-line hazardných hrách, a preto bude vhodné zabezpečiť v rámci všetkých iniciatív navrhnutých na riešenie prania špinavých peňazí v tomto odvetví a v rámci revízie tretej smernice o praní špinavých peňazí jednotný prístup.

- (b) **Iné druhy finančných zástupcov:** Počas konzultácií s členskými štátmi niektorí respondenti navrhli, aby sa rozsah pôsobnosti smernice rozšíril na všetkých zástupcov pôsobiacich v mene finančných inštitúcií. Niektorí uviedli, že môžu existovať riziká v súvislosti s práním špinavých peňazí spojené s činnosťami finančných zástupcov. Mohlo by sa vziať do úvahy zváženie úlohy zástupcov buď v rámci ich práv, alebo v rámci povinností uplatňovaných na finančné inštitúcie najmä vtedy, keď poskytujú cezhraničné finančné služby (táto otázka sa ďalej rozoberá v oddiele 2.10 – dohľad).

⁸ Článok 3, ods. 5, písm. f)

- (c) **Národné centrálné banky:** Počas konzultácií sa uviedlo, že by sa malo zvážiť výslovné uplatňovanie smernice v prípade centrálnych bánk jej rozšírením takým spôsobom, v rámci ktorého by sa prihliadlo na špecifiká ich pôsobnosti, dohľadu a potreby zabezpečenia ich nezávislosti.
- (d) **Realitní agenti/agenti zaisťujúci prenájom nehnuteľností:** v článku 2 ods. 1 bode 3 písm. d) sú zahrnutí realitní agenti do rozsahu pôsobnosti smernice, ale nie sú definované ich činnosti. Čo sa týka činností agentov zaisťujúcich prenájom nehnuteľností, existujú dôkazy o tom, že toto odvetvie je takisto náchylné na pranie špinavých peňazí. V revidovaných normách FATF nie je o tejto otázke zmienka. Počas konzultácií s členskými štátmi sa navrhlo zvážiť to, či by sa smernica mala uplatňovať výslovne na agentov zaisťujúcich prenájom nehnuteľností.
- (e) **Obchodníci s drahými kameňmi a kovmi:** Všeobecné ustanovenie v článku 2 ods. 1 bode 3 písm. e) týkajúce sa „fyzických alebo právnických osôb obchodujúcich s tovarom len vtedy, ak sa platby vykonávajú v hotovosti vo výške 15 000 EUR alebo viac“ sa vzťahuje na obchodníkov s drahými kameňmi a kovmi. Takisto sa na nich osobitne odkazuje v odôvodnení 18. Komisia bola informovaná o obavách niektorých zúčastnených strán zo súkromného sektora, že páchatelia trestnej činnosti využívajú absenciu riadneho preverenia klienta (RPK) v niektorých členských štátoch na pranie výnosov z trestnej činnosti v tomto odvetví.
- Mohlo by sa zvážiť, či by mohli byť potrebné opatrenia na riešenie špecifických rizík v súvislosti s práním špinavých peňazí/financovaním terorizmu v tomto odvetví.
- (f) **Výnimky:** Na základe článku 2 ods. 2 smernice členské štáty môžu rozhodnúť, že právnické a fyzické osoby, ktoré sú zapojené do finančnej činnosti príležitostne alebo veľmi obmedzene a s malým rizikom prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu môžu byť z jej rozsahu pôsobnosti vyňaté. V revidovanom normách FATF sa stanovuje, že v prípade prevodu peňazí alebo hodnoty sa táto výnimka nemôže využiť.

Mohlo by sa zvážiť zmeniť a doplniť smernicu tak, aby v nej bola zohľadnená táto revízia.

2.4. Riadne preverenie klienta

V tretej smernici o praní špinavých peňazí sa stanovujú požiadavky pre riadne preverenie klienta (RPK) na troch úrovniach: obvyklé RPK, zvýšené RPK a zjednodušené RPK. V rámci obvyklého RPK sa udeľuje povinnému subjektu povinnosť zistiť a overiť totožnosť jeho klientov a konečných vlastníkov klientov, pochopiť charakter obchodného vzťahu, ako aj vykonať priebežné sledovanie. V prípade zvýšeného RPK musí povinný subjekt vykonať niekoľko predpísaných ďalších krokov, aj keď na základe posúdenia rizika. V rámci zjednodušeného RPK môžu povinné subjekty vykonať znížené opatrenia RPK pre určité typy klientov alebo podnikov.

Obvyklé RPK: v štúdií Deloitte sa dospelo k záveru, že hlavné nezhody pri uplatňovaní smernice sa týkajú prahu, ktorý sa stanovil pre povinnosť vykonávať opatrenia RPK v prípade príležitostných transakcií. Respondenti v rámci revízneho procesu Komisie požadovali početné objasnenia súčasných pravidiel. Mohlo by sa zvážiť:

- zníženie prahu 15 000 EUR v článku 7 ods. b) v prípade príležitostných transakcií;
- zníženie prahu 1 000 EUR pre elektronické prevody peňažných prostriedkov v nariadení 1781/2006;
- harmonizácia prístupu k identifikácii a/alebo zostavovaniu zoznamov dokladov totožnosti s platnosťou v celej EÚ vydávaných členskými štátmi s cieľom uľahčiť zisťovanie/overovanie totožnosti klienta;
- objasnenie povinností pre obidve strany v súvislosti s využitím tretej strany.

Zvýšené RPK: niekoľko zúčastnených strán navrhlo, aby sa uplatňoval flexibilnejší prístup v otázke, kedy a ktoré opatrenia zvýšenej RPK sa musia uplatňovať úmerne k rizikám, ktoré sa riešia. Niektoré členské štáty napríklad žiadali o opätovné zváženie prístupu, ktorým sa neosobné situácie automaticky klasifikujú ako vysoko rizikové, a aby sa zabezpečilo, že v rámci smernice sa primerane prihliada na nové platobné metódy/nové technológie. Mohol by sa zvážiť prístup, ktorý by zahŕňal revíziu FATF s prihliadnutím na faktory, ktoré by sa mali zvážiť (napr. faktory rizika vo vzťahu ku klientovi, faktory rizika z geografického hľadiska a z hľadiska produktov, služieb alebo distribučných kanálov), pričom by sa malo uznať, že riziko je premenlivé a tieto faktory by sa nemali posudzovať oddelene.

Zjednodušené riadne preverenie: v právnom rámci EÚ sa stanovuje, že na určité typy klientov alebo produktov, ktoré predstavujú nižšie riziko z hľadiska prania špinavých peňazí, sa môže vzťahovať výnimka z bežných požiadaviek na RPK, hoci sa od povinných subjektov stále vyžaduje, aby vykonávali priebežné sledovanie na zistenie nezvyčajných transakcií. Tento prístup bol kritizovaný v niektorých vzájomných hodnotiacich správach FATF, keďže údajne predstavuje skôr úplnú výnimku než zjednodušený režim. Štúdiou, ktorú vykonal podvýbor AMLC o zjednodušenom RPK, sa zistili rozdiely týkajúce sa spôsobu, akým sa uplatňuje v jednotlivých členských štátoch. Hoci niektoré členské štáty udeľujú svojim inštitúciám plnú výnimku zo zvýšeného RPK, iné od nich vyžadujú, aby preukázali minimálnu úroveň opatrení RPK.

Na základe noriem FATF môžu krajiny povoliť finančným inštitúciám, aby uplatňovali opatrenia zjednodušeného RPK, „ak sú riziká prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu nižšie... a za predpokladu, že existuje náležitá analýza rizika krajinou alebo finančnou inštitúciou.“ V normách sa stanovujú faktory a príklady situácií s nižším rizikom.

Mohlo by sa zvážiť:

- vyjasnenie toho, že zjednodušené RPK nie je plnou výnimkou zo zvýšeného RPK;
- či by sa v smernici mali stanoviť rizikové faktory, ktoré sa musia zvážiť pri určovaní toho, či je zjednodušené RPK primerané, alebo či by sa v nej mali stanoviť špecifické príklady, kedy sa môže zjednodušené RPK uplatňovať;
- či by sa malo vypracovať ďalšie usmernenie k rizikovým faktorom (napríklad podvýborom AMLC v prípade finančného odvetvia);
- či sa má presne stanoviť (buď v smernici alebo prostredníctvom usmernenia) minimálny súbor opatrení, ktoré musia prijať povinné subjekty v situáciách zjednodušeného RPK;

- zavedenie, v súlade s novými normami FATF, prístupu založeného na posúdení rizika s ohľadom na to, či sa má alebo nemá uplatňovať zjednodušené RPK pri nadväzovaní obchodných vzťahov s inou finančnou inštitúciou s licenciou v EÚ alebo považovanou v tretej krajine za rovnocennú.

2.5. Politicky exponované osoby (PEO)

V tretej smernici o praní špinavých peňazí sa „politicky exponované osoby“ definujú ako fyzické osoby, ktorým sú alebo boli zverené významné verejné funkcie a blízki členovia rodiny alebo osoby známe ako blízki spolupracovníci týchto osôb. Od povinných subjektov sa vyžaduje, aby uplatňovali opatrenia zvýšeného RPK vo vzťahu k PEO s *bydliskom* v inom členskom štáte alebo v tretej krajine.

Normami FATF sa zaviedli požiadavky založené na posúdení rizika pre domáce PEO, takže nové normy budú uplatňovať rôznu úroveň povinností, čo sa týka zahraničných a domácich PEO, tak v pozícii klientov, ako aj v pozícii konečných vlastníkov. Podľa FATF sú PEO osoby, ktorým boli zahraničnou krajinou, vlastnou krajinou alebo medzinárodnou organizáciou zverené významné verejné funkcie. Požiadavky pre zahraničné PEO nezahŕňajú požiadavku pobytu. FATF takisto zaviedla špecifické požiadavky na stanovenie toho, či je príjemca životného poistenia PEO.

Podľa niektorých zúčastnených strán, ktoré sa zapojili do prieskumu Deloitte, bola definícia PEO príliš široká. Oznamované ťažkosti sa týkali najmä širokej definície rodinných členov a blízkych spolupracovníkov. Existujú takisto otázky vzťahujúce sa na dostupnosť, náklady a presnosť informácií dostupných z databáz, ako aj nejasnosti v tom, ako dlho musí byť osoba vo verejnej funkcii, aby sa stala PEO, a či ustanovenie smernice, že osoba prestáva byť PEO jeden rok po opustení funkcie, dostatočne rieši riziko, ktoré prípadne predstavujú. Okrem toho existujú určité nejasnosti v tom, či zmienka v odôvodnení smernice, že súhlas vyššieho vedenia zahŕňa súhlas „tej úrovne v hierarchii, ktorá je priamo nadriadená osobe žiadajúcej o takýto súhlas“, je dostatočná, keďže tento súhlas by mohol udeľovať zamestnanec na pomerne nízkej pozícii.

Súkromné zúčastnené osoby takisto opakovane požadovali podporu opatrení, ktorými by sa mohla riešiť dostupnosť, spoľahlivosť a náklady na údaje, ktoré sú k dispozícii povinným inštitúciám, pokiaľ ide o mená/kategórie, a z nich vyplývajúcu ochranu údajov. Uskutočniteľnosť a primeranosť takýchto opatrení by sa musela starostlivo posúdiť.

Mohlo by sa zvážiť objasnenie tretej smernice o praní špinavých peňazí a vykonávacej smernice⁹ s cieľom zohľadniť zmeny FATF napríklad tým, že sa:

- zahrnú nové ustanovenia FATF týkajúce sa domácich PEO a PEO v medzinárodných organizáciách;
- odstránia kritéria na pobyt;
- zahrnú ustanovenia vzťahujúce sa na životné poistenie;

⁹ Smernica Komisie 2006/70/ES.

- objasní, že prístup založený na posúdení rizika by sa mal vzťahovať na PEO aj neskôr než rok potom, čo opustili svoju funkciu;
- objasní definícia „vyššieho vedenia“.

2.6. Skutočné (konečné) vlastníctvo

Analýza v tomto oddiele presahuje otázku prahu a obsahuje širšie preskúmanie ďalších otázok, ktoré sa vzťahujú na skutočné vlastníctvo v tretej smernici o praní špinavých peňazí.

2.6.1. 25 % prah skutočného vlastníctva

V článku 43 tretej smernice o praní špinavých peňazí sa od Komisie vyžaduje, aby Európskemu parlamentu a Rade predložila správu o prahových percentuálnych hodnotách v článku 3 ods. 6, „venujúc osobitnú pozornosť možnej účelnosti a dôsledkom zníženia percenta v písm. a) bode i), písm. b) bode i) a iii) článku 3 ods. 6 z 25% na 20%.“

Podľa článku 3 ods. 6 tretej smernice o praní špinavých peňazí „konečný vlastník“ znamená fyzickú (-é) osobu (-y), ktorá (-é) skutočne vlastní (-ia) alebo ovláda (-jú) klienta a/alebo fyzickú osobu, v mene ktorej sa transakcia alebo činnosť vykonáva. Ďalej sú objasnené minimálne požiadavky v prípade podnikateľských subjektov a v prípade iných právnych subjektov a dojednaní, prostredníctvom ktorých sa spravujú a rozdeľujú finančné prostriedky. Keď sa tretia smernica o praní špinavých peňazí odsúhlasila, 25 % prah vlastníctva alebo hlasovacích práv, alebo v prípade spravovaných finančných prostriedkov príjemca najmenej 25 % majetku sa považoval za dostatočný prah na určenie „konečného vlastníka“ na účely boja proti praniu špinavých peňazí/financovaniu terorizmu.

V štúdií Deloitte sa dospelo na základe prieskumu medzi zúčastnenými stranami a orgánmi členských štátov k záveru, že existuje významný počet zúčastnených strán, ktoré by neboli za zníženie prahu. Usudzovalo sa, že zníženie prahu by neprineslo žiadne významné výhody, ale zvýšili by sa náklady na dodržiavanie predpisov a administratívna záťaž. Komisii nebol predložený žiaden ďalší dôkaz o potrebe zmeniť prah.

Komisia dôkladne posúdi, či je vhodné meniť prah 25 %.

2.6.2. Skutočné vlastníctvo – otázky týkajúce sa vykonávania

Podvýbor AMLC¹⁰ zistil, že spôsob, akým členské štáty určujú, ako by sa mal vypočítat prah, sa líši. Podľa niektorých členských štátov je skutočný konečný vlastník osoba (-y), ktorá vlastní/ovláda aspoň 25 % klienta, zatiaľ čo podľa iných členských štátov je skutočný konečný vlastník osoba (-y), ktorá vlastní/ovláda aspoň 25 % klienta, alebo akýkoľvek subjekt, ktorý vlastní aspoň 25 % klienta.

Neistotu alebo odlišný výklad členskými štátmi vyvolávajú iné aspekty definície, najmä význam „vykonávania kontroly nad podnikateľským subjektom iným spôsobom“ v článku 3. Tieto rozdiely môžu predstavovať ťažkosti a zvyšovať náklady na úrovni skupiny pri navrhovaní postupov zisťovania totožnosti klientov a posudzovaní rizika vo vzťahu ku klientovi. Môžu takisto negatívne vplývať na rovnaké podmienky pre finančné inštitúcie a poverené nefinančné subjekty a profesie v členských štátoch. Účinnému vykonávaniu takisto

¹⁰ Správa o právnom, regulačnom a kontrolnom vykonávaní v členských štátoch EÚ vo vzťahu k požiadavkám RPK konečného vlastníka podľa tretej smernice o praní špinavých peňazí z 26. septembra 2011.

bránila neistota medzi zúčastnenými stranami zo súkromného sektora v súvislosti s pojmom „primerané“ opatrenia.

V revízii noriem FATF sa stanovuje prístup k zisťovaniu a overovaniu totožnosti konečných vlastníkov na základe opatrení zameraných na určenie fyzickej osoby s vlastníckym podielom zakladajúcim ovládanie alebo (ak takúto osobu nemožno určiť alebo ak existujú pochybnosti, že osoba s vlastníckym podielom zakladajúcim ovládanie je konečný príjemca) fyzickej osoby vykonávajúcej ovládanie prostredníctvom iných prostriedkov. Ak uvedené kroky nevedú k zisteniu žiadnej fyzickej osoby, potom by sa mala zistiť totožnosť fyzickej osoby na vyššej vedúcej pozícii. Medzi členskými štátmi panuje široká podpora tohto prístupu, hoci existuje všeobecná zhoda, že konečná možnosť (zistenie totožnosti vyššieho vedúceho pracovníka) by sa nemala vnímať ako spôsob, ako sa vyhnúť potrebe určiť, kto nakoniec ovláda právnickú osobu.

2.6.3. *Dostupnosť informácií o skutočnom vlastníctve*

Podľa niektorých zúčastnených strán chýbajúce verejné informácie o konečnom vlastníkovi bránia praktickému vykonávaniu požiadaviek. Povinné subjekty s podporou organizácií občianskej spoločnosti dôrazne obhajovali verejné podporné iniciatívy v tejto oblasti. V stratégii vnútornej bezpečnosti Európskej komisie sa rovnako zdôrazňuje táto otázka a uvádza sa v nej, že EÚ by mala „na základe diskusie s medzinárodnými partnermi v rámci finančnej akčnej skupiny (do roku 2013) zvážiť revíziu **právnych predpisov EÚ v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí**, čo by následne viedlo k zvýšeniu transparentnosti právnických osôb a právnych dojednaní“¹¹.

Európsky parlament vo svojom uznesení z 15. septembra 2011 požadoval pravidlá, aby „boj proti anonymným fiktívnym spoločnostiam v jurisdikciách s utajenými operáciami (...) považovala za kľúčový prvok nadchádzajúcej reformy smernice o praní špinavých peňazí“¹².

Na základe nových noriem FATF sa od krajín vyžaduje, aby zabezpečili, že v obchodných registroch a/alebo v držaní samotných spoločností bude k dispozícii súbor základných informácií. V prípade právnych dojednaní sa v normách uznáva úloha správcu ako držiteľa informácií konečného vlastníka informácií a zavádza sa požiadavka, aby správcovia pri jednaniach so stranami podávajúcimi informácie zverejňovali svoje postavenie.

2.6.4. *Ďalšie otázky na zváženie*

Mohlo by sa zvážiť zavedenie niekoľkých zmien v smernici, napríklad:

- objasnenie definície konečného vlastníka vzhľadom na revíziu, ktorú odsúhlasila FATF, a závery podvýboru AMLC;
- začlenenie, buď do smernice o praní špinavých peňazí, alebo do iného existujúceho právneho nástroja v oblasti práva spoločností, opatrení na podporu transparentnosti právnických osôb/právnych dojednaní.

¹¹ Oznámenie Komisie: „Stratégia vnútornej bezpečnosti EÚ: päť krokov k bezpečnejšej Európe“, KOM(2010) 673 v konečnom znení.

¹² Uznesenie Európskeho parlamentu z 15. septembra 2011 o úsilí EÚ v boji proti korupcii.

2.7. Oznamovacie povinnosti

V článku 22 ods. 1 tretej smernice o praní špinavých peňazí sa od povinných subjektov a osôb vyžaduje, aby urýchlene informovali finančnú spravodajskú jednotku (FIU), ak existujú opodstatnené dôvody domnievať sa, že dochádza alebo došlo k praniu špinavých peňazí alebo financovaniu terorizmu. Malo by sa to uskutočniť priamo alebo „urýchlene a v úplnom rozsahu“ prostredníctvom samoregulačných orgánov, ak takýto orgán krajina pre niektoré nefinančné profesie určila. V článku 35 ods. 3 tretej smernice o praní špinavých peňazí sa od členských štátov vyžaduje, aby zabezpečili, kedykoľvek je to možné, poskytnutie včasnej spätnej väzby o správach o podozrivých transakciách.

Boli vyjadrené určité obavy v prípade konzistentnosti štatistických údajov týkajúcich sa správ o podozrivých transakciách¹³. Eurostat získal od FIU značné množstvo informácií vzťahujúcich sa na kľúčové ukazovatele¹⁴. V pracovnom dokumente útvarov Komisie¹⁵ sa vo veci podávania správ objasnilo, do ktorej krajiny FIU by sa mali zasielať v cezhraničných situáciách.

Mohlo by sa zvážiť zavedenie niekoľkých objasnení a nových ustanovení v smernici:

- prostredníctvom nového rámca EÚ by sa mohli posilniť súčasné ustanovenia vyžadujúce od FIU poskytovať včasnú všeobecnú spätnú väzbu subjektom podávajúcim informácie;
- zavedenie výslovne stanovenej úlohy samoregulačných orgánov v procese podávania správ (napr. vypracovanie usmernení);
- zavedenie výslovne stanovenej požiadavky, aby boli správy podávané FIU hostiteľskej krajiny;
- objasnenie, že v prípade, ak členské štáty dospejú k záveru, že správy o podozrivých transakciách sa neodovzdávajú v úplnom rozsahu, mali by aktívne zvážiť požiadavku podávať správy priamo FIU;
- posilnenie požiadavky podľa článku 33 vo veci štatistických údajov na zabezpečenie obsiahlejších a porovnateľnejších štatistických údajov.

2.8. Finančné spravodajské jednotky (FIU)

V článku 38 tretej smernice o praní špinavých peňazí sa stanovuje úloha pre Komisiu, aby uľahčovala koordináciu medzi FIU, ale spoluprácou medzi FIU sa ináč nezaobrá.

¹³ V článku 33 tretej smernice o praní špinavých peňazí sa stanovujú minimálne požiadavky na štatistické údaje, ktoré sú členské štáty povinné zbierať.

¹⁴ Pozri pracovný dokument Eurostatu Pranie špinavých peňazí v Európe (*Money Laundering in Europe*), http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-RA-10-003/EN/KS-RA-10-003-EN.PDF

¹⁵ Pracovný dokument útvarov Komisie o dohľade nad platobnými inštitúciami a predkladaní správ týmito inštitúciami v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí v rozličných cezhraničných prípadoch, SEK(2011) 1178 v konečnom znení, 4.10.2011, http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/financial-crime/20111104-paper_en.pdf

Súčasný rámec spolupráce medzi FIU vychádza z rozhodnutia Rady z roku 2000¹⁶. Na základe diskusií v rámci platformy FIU¹⁷ sa odhalilo niekoľko nedostatkov súčasných dojednaní: v rozhodnutí sa nepredpokladá spolupráca v oblasti financovania terorizmu a na základe minulých medzinárodných podujatí vyšli najavo ťažkosti, na ktoré naráža FIU pri spolupráci na základe zoznamov určených osôb alebo pri prijímaní opatrení pred podaním správy o podozrivých transakciách. Praktické skúsenosti odhalili druhy problémov vyplývajúce z odlišného výkladu právneho základu, ktorý poskytuje rozhodnutie pre oblasť uskutočňovania špecifických typov spolupráce, ako je automatická výmena informácií, ak sa ukážu väzby s iným členským štátom. Niektoré problémy pri výmene informácií vyplývajú z rôznych právomocí, ktoré FIU majú na vnútroštátnej úrovni, vrátane možnosti prístupu k informáciám, a toto má dôsledky pre účinnosť spolupráce.

Štokholmský program na obdobie 2010 – 2014¹⁸ vyzýva Komisiu a členské štáty, aby „pokračovali v rozvoji výmeny informácií medzi finančnými spravodajskými jednotkami (FIU)“ s cieľom bojovať proti korupcii a ekonomickej trestnej činnosti.

Mohlo by sa zväziť zohľadnenie nedávneho vývoja v rámci FATF, pokiaľ ide o FIU, pričom niektoré relevantné zmeny zahŕňajú objasnenie, že FIU by mali mať prístup k informáciám, ktoré získal ktorýkoľvek povinný subjekt, aby splnil požiadavky v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí/financovaniu terorizmu, že krajiny by mali mať zavedené mechanizmy na včasné zistenie toho, či fyzické alebo právnické osoby vlastnia alebo ovládajú účty a že žiadosť o spoluprácu by mala znamenať rovnaké právomoci, aké sú v prípade správ o podozrivých transakciách podávané v domácej krajine. V prípade špecifického kontextu EÚ by sa mohlo zväziť posilnenie spolupráce medzi FIU EÚ nad rámec medzinárodných noriem, harmonizácia právomocí, ktoré majú FIU k dispozícii na vnútroštátnej úrovni, a zohľadnenie činnosti, ktorá v tejto veci v súčasnosti prebieha v rámci platformy FIU EÚ. Mohlo by sa takisto zväziť začlenenie ustanovení o spolupráci FIU do budúcej smernice o praní špinavých peňazí.

2.9. Dodržiavanie predpisov na úrovni skupín

V článku 34 smernice sa od povinných subjektov a inštitúcií vyžaduje, aby zaviedli „primerané a vhodné“ metódy a postupy pre riadenie rizík v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu.

Útvary Komisie vo svojom pracovnom dokumente z roku 2009¹⁹ uviedli, že finančné inštitúcie pôsobiace v cezhraničnom kontexte si vo všeobecnosti zvolili rozvíjať politiku v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí na úrovni skupín, najmä v rámci EÚ. Novými normami FATF sa zaviedla požiadavka (v ktorej sa vo veľkej miere odráža práca Bazilejského výboru pre bankový dohľad), aby finančné skupiny uskutočňovali skupinové programy proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu vrátane metód a postupov pre výmenu informácií v rámci skupiny.

¹⁶ Rozhodnutie Rady 2000/642/SVV zo 17. októbra 2000 upravujúce spoluprácu pri výmene informácií medzi finančnými informačnými jednotkami členských štátov.

¹⁷ Platforma FIU EÚ bola zriadená Európskou komisiou v roku 2006. Združuje FIU členských štátov. Jej hlavným účelom je uľahčiť spoluprácu medzi FIU.

¹⁸ (2010/C 115/01). Úradný vestník Európskej únie, 4.5.2010.

¹⁹ Pracovný dokument útvarov Komisie o „Dodržiavaní smernice o praní špinavých peňazí cezhraničnými bankovými inštitúciami na úrovni skupín (Compliance with the AML Directive by cross-border banking institutions at group level), SEK (2009) 939 z 30. júna 2009. http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/financial-crime/compli_cbb_en.pdf.

Mohlo by sa zväžiť začlenenie nových požiadaviek do smernice s prihliadnutím na to, že súčasná smernica už obsahuje niekoľko základných predpokladov dodržiavania predpisov na úrovni skupín v článku 31 ods. 1 a článku 34 ods. 2. Mohli by sa zväžiť aj ďalšie objasnenia s cieľom vyriešiť problémy zistené v pracovnom dokumente útvarov Komisie:

- pojem „skupina“ je v súčasnosti zahrnutý len do článku 28 ods. 3, ktorým sa stanovujú výnimky zo zákazu zverejňovania skutočností, že správa o podozrivých transakciách bola podaná alebo že sa vedie vyšetrovanie týkajúce sa prania špinavých peňazí/financovania terorizmu. Definícia „skupiny“ by sa mohla začleniť do článku 3, aby sa umožnil širší rozsah pôsobnosti uplatňovania;
- zavedenie výslovne stanovenej možnosti povoliť tok informácií v rámci skupín o potenciálne podozrivých transakciách pred podaním správy pri dodržiavaní povinnosti ochrany údajov;
- možnosť povoliť toky informácií k audítorom ústredia. Nezávislí audítori nespádajú do definície „skupiny“, a preto by nevyužívali výnimku v článku 28 ods. 3.

2.10. Dohľad

Článkom 37 tretej smernice o praní špinavých peňazí sa členským štátom ukladá povinnosť, aby od príslušných orgánov vyžadovali, aby sledovali a prijímali opatrenia na zabezpečenie dodržiavania požiadaviek smernice povinnými osobami a inštitúciami.

Hoci sa pracovný dokument útvarov Komisie²⁰ zaoberá dohľadom nad práním špinavých peňazí a oznamovaním vykonávaným platobnými inštitúciami, má však širší dosah, čo sa týka otázok týkajúcich sa domovskej/hostiteľskej krajiny v iných oblastiach. V dokumente Komisie sa objasňuje, ako by sa mali pravidlá hostiteľského štátu v oblasti prania špinavých peňazí dodržiavať, a to najmä pokiaľ ide o:

- rozdelenie dozorných právomocí medzi domovské a hostiteľské orgány;
- preventívne a donucovacie právomoci orgánov hostiteľského štátu;
- schopnosť, podliehajúcu podmienke proporcionality, orgánu hostiteľského štátu uložiť povinnosť mať najvyššieho zástupcu/ústredné kontaktné miesto pre zástupcov alebo mať na ich území úradníka pre dodržiavanie predpisov.

Podvýbor AMLC pracuje na svojom vlastnom protokole, ktorý povedie k praktickému uplatňovaniu objasnení Komisie.

Mohlo by sa zväžiť zahrnutie ďalších objasnení do novej smernice, ako aj objasnenie súvislostí medzi ustanoveniami o vydávaní povolení v smernici o platobných službách a smernici o elektronických peniazoch na jednej strane a dodržiavaním pravidiel hostiteľského štátu v oblasti prania špinavých peňazí na strane druhej. Mohlo by sa objasniť, ako sa právomoci v oblasti dohľadu v prípade prania špinavých peňazí uplatňujú v cezhraničných situáciách, napríklad stanovením toho, že hostiteľský orgán by mal mať možnosť ukladať sankcie vrátane ukončenia činnosti, ak sa postupy RPK nevykonávajú dostatočne, alebo prostredníctvom ustanovení, ktorými sa kladie povinnosť spolupracovať, vymieňať si

²⁰ Pozri poznámku pod čiarou č. 15.

informácie a delegovať povinnosti. Mohlo by sa takisto zvážiť zavedenie ustanovení do novej smernice, ktorými by sa riešila spolupráca medzi orgánmi.

2.11. Samoregulačné orgány

Na základe článku 37 ods. 5 tretej smernice o praní špinavých peňazí sa samoregulačným orgánom v niektorých odvetviach (audítori, externí účtovníci, daňoví poradcovia, notári a iní právnicki) umožňuje sledovať a zabezpečovať dodržiavanie požiadaviek v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí, pričom na základe článku 23 sa umožňuje určiť príslušný samoregulačný orgán na odovzdávanie správ o podozrivých transakciách finančným spravodajským jednotkám.

V normách FATF sa uznáva úloha samoregulačných orgánov za predpokladu, že takáto organizácia môže zabezpečiť, aby jej členovia dodržiavali svoje povinnosti v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí/financovaniu terorizmu. Normy zahŕňajú možnosť, že takéto orgány by takisto mohli vydať usmernenia a poskytnúť spätnú väzbu o tom, ako uplatňovať vnútroštátne opatrenia, najmä pokiaľ ide o oznamovanie podozrivých transakcií. V priebehu konzultácií Komisie niektoré členské štáty spochybnilo vhodnosť ďalšieho vykonávania týchto funkcií týmito samoregulačnými orgánmi.

Mohlo by sa zvážiť, či by sa samoregulačným orgánom malo aj naďalej zverovať zabezpečovanie dodržiavania noriem v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí, alebo či by sa ich úlohy mali ďalej definovať, napríklad tým, že sa im výslovne zverí úloha poskytovať usmernenie k dodržiavaniu požiadaviek v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí a oznamovania v súlade s normami FATF. V priebehu konzultácií Komisie sa rovnako navrhlo, že by sa mohla zvážiť možnosť rozšíriť ustanovenia smernice tak, aby sa profesijným orgánom v odvetví nehnuteľností umožnilo aj prevziať zodpovednosť za sledovanie a zabezpečovanie dodržiavania požiadaviek v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí za predpokladu, že splnia podmienky stanovené v článku 37 ods. 2 tretej smernice o praní špinavých peňazí.

2.12. Rovnocennosť tretích krajín

V tretej smernici o praní špinavých peňazí sa umožňuje uplatňovať menej prísne opatrenia RPK v prípade finančných inštitúcií so sídlom v krajinách EÚ/EHP. Tieto menej prísne opatrenia sa rozšírili na inštitúcie so sídlom v tretích krajinách, ktoré ukladajú požiadavky v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí považované za „rovnocenné“ s tými, ktoré sú stanovené v smernici. Článok 11 ods. 4 tretej smernice o praní špinavých peňazí obsahuje povinnosť pre členské štáty informovať sa navzájom a Komisiu o prípadoch, keď uznajú, že tretia krajina splňa normy EÚ v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí/financovaniu terorizmu. S cieľom koordinovať ich prístup k rovnocennosti členské štáty súhlasili s pravidelne aktualizovaným zoznamom „rovnocenných tretích krajín“ v súlade so Spoločnou zmluvou o postupoch a kritériách pre uznávanie rovnocennosti tretích krajín²¹.

Tretia smernica o praní špinavých peňazí nedáva Európskej komisii mandát vytvoriť záväzný „pozitívny“ zoznam rovnocenných tretích krajín. Posudzovanie rovnocennosti tretích krajín zostáva v právomoci členských štátov. Komisia zastáva v tomto procese úlohu sprostredkovateľa, a ak by sa systém udržiaval je zaviazaná zabezpečiť hodnoverný a

²¹ http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/financial-crime/3rd-country-common-understanding_en.pdf

transparentný proces vytvorenia zoznamu tretích krajín. Vzhľadom na posun smerom k prístupu založeného na posúdení rizika niektoré členské štáty spochybnili to, či bude v novej smernici aj naďalej vhodné zachovať pojem rovnocennosti.

Mohlo by sa zväžiť určenie:

- či je v novej smernici potrebný režim rovnocennosti vzhľadom na pokračujúci posun k prístupu založenému na posúdení rizika;
- či je stále potrebný proces vytvárať „zoznamy“ rovnocennosti, a ak áno, či sa má na úrovni EÚ zohrávať nejaká úloha (napr. stanovenie normatívneho prístupu v smernici, zachovávanie existujúceho medzivládneho prístupu, poverenie podvýboru AMLC prácou v tejto oblasti atď.);
- či je aj naďalej vhodné zachovávať ustanovenie v smernici (v súčasnosti článok 40 ods. 4) o „zaraďovaní na čiernu listinu“ vzhľadom na to, že sa nikdy nepoužilo;
- či môže byť potrebný koordinovaný prístup na úrovni EÚ s cieľom koordinovať opatrenia v reakcii na vytváranie zoznamov FATF.

2.13. Správne sankcie za nedodržiavanie smernice

Na základe článku 39 ods. 2 tretej smernice o praní špinavých peňazí musia členské štáty ukladať primerané správne opatrenia alebo sankcie voči finančným inštitúciám v prípade porušenia vnútroštátnych ustanovení, ktoré vyplývajú zo smernice. Opatrenia a sankcie musia byť účinné, primerané a odradzujúce.

V štúdií Deloitte sa dospelo k záveru, že všetky členské štáty zaviedli vnútroštátny režim udeľovania sankcií použiteľný v prípadoch nedodržiavania ustanovení smernice a že takéto sankcie sa uplatňujú v praxi. V štúdií sa však takisto poznamenáva, že „vnútroštátne režimy udeľovania sankcií sú tak odlišné, že nie je možné porovnať sankcie vo všetkých členských štátoch“.

Mohlo by sa zväžiť uplatnenie prístupu podobného tomu, ktorý je stanovený v oznámení Komisie „Posilňovanie sankčných režimov v odvetví finančných služieb“²², ktorý by zahŕňal väčšiu harmonizáciu režimov udeľovania sankcií navrhnutím súboru minimálnych spoločných pravidiel, ktoré by sa uplatňovali na kľúčové aspekty sankčného režimu.

2.14. Ochrana osobných údajov

Väčšina súkromných zúčastnených strán verí, že existuje potreba zabezpečiť lepšiu vzájomnú súčinnosť medzi povinnosťami v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí a ochranou osobných údajov. Cieľom štúdie²³ vykonanej v roku 2008 platformou FIU bolo určiť možné zhody, ako aj oblasti, v ktorých by mohlo byť potrebné zladiť rozdiely medzi jednotlivými právnymi predpismi. V pracovnom dokumente útvarov Komisie z roku 2009²⁴ sa dospelo k záveru, že vzájomná súčinnosť medzi pravidlami v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí

²² Posilňovanie sankčných režimov v odvetví finančných služieb, KOM (2010) 716 v konečnom znení, 8. decembra 2010, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0716:FIN:SK:PDF>

²³ Správa o dôvernosti a ochrane údajov v činnosti FIU, http://ec.europa.eu/internal_market/company/financial-crime/index_en.htm#fiu-report-money

²⁴ Pozri poznámku pod čiarou č. 20.

a vnútroštátnymi pravidlami ochrany údajov sa ukázala ako hlavný faktor, ktorý má vplyv na politiky bánk v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí na úrovni skupín a bráni účinnému odovzdávaniu informácií v rámci skupín.

V júni 2001 vydala svoje „stanovisko 14/2011“²⁵ pracovná skupina na ochranu údajov zriadená podľa článku 29. V stanovisku sa rieši vzájomná súčinnosť medzi ustanoveniami o boji proti praniu špinavých peňazí a ochrane osobných údajov na omnoho širšej úrovni, než je len odovzdávanie informácií a vyzýva sa v ňom na dôkladnejšie zváženie otázok ochrany údajov v právnych predpisoch o boji proti praniu špinavých peňazí/financovaniu terorizmu na účely účinného dodržiavania ochrany údajov. V stanovisku sa žiadajú najmä systémy výmeny údajov na základe princípu „push“, posúdenie ochrany súkromia pre model globálneho riadenia rizík a zavedenie úradníkov pre ochranu údajov jednotlivými orgánmi alebo subjektmi zapojenými do boja proti praniu špinavých peňazí/financovaniu terorizmu a uprednostňovanie segmentovaného riadenia rizík na miestnej úrovni. Takisto sa v ňom vyzýva na zavedenie jasných a presných období pre uchovávanie údajov v právnych predpisoch o boji proti praniu špinavých peňazí/financovaniu terorizmu. Niektoré prvky stanoviska sa premietli do nedávno uverejnených návrhov na aktualizáciu právnych predpisov EÚ v oblasti ochrany údajov²⁶.

V rámci revidovanej smernice by sa mohlo zvážiť zavedenie jasných a vyvážených pravidiel, v ktorých by sa stanovovalo, ako by sa malo zaobchádzať s osobnými údajmi s cieľom umožniť účinné dodržiavanie predpisov v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí/financovaniu terorizmu pri dodržiavaní základných práv. V súlade s uvedeným vývojom v oblasti ochrany údajov budú možno potrebné podrobnejšie ustanovenia, aby sa okrem iného zohľadnili zásady spracovávanía osobných údajov a poskytol právny základ pre takéto spracovávanie aj pre primerané obmedzenie práv dotknutej osoby, keď to bude potrebné na dosiahnutie cieľov smernice o boji proti praniu špinavých peňazí/financovaniu terorizmu za predpokladu, že budú existovať dodatočné záruky a súlad s *aquis* v oblasti ochrany údajov. Okrem toho by sa mohlo zvážiť ďalšie posilnenie vzájomnej súčinnosti medzi regulačnými orgánmi v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí a orgánmi dohľadu v oblasti ochrany údajov na dosiahnutie vyváženého uplatňovania pravidiel.

3. POSÚDENIE SMERNICE TÝKAJÚCE SA ZAOBCHÁDZANIA S PRÁVNICKMI A INÝMI OSOBAMI VYKONÁVAJÚCIMI NEZÁVISLÉ PRÁVNICKÉ POVOLANIA V RÁMCI SMERNICE

V článku 42 smernice o praní špinavých peňazí sa od Komisie vyžaduje, aby predložila Európskemu parlamentu a Rade správu, ktorá zahŕňa špecifické preskúmanie zaobchádzania s právnikmi a ostatnými osobami vykonávajúcimi nezávislé právnické povolania.

Podľa smernice spadajú notári a ostatné osoby vykonávajúce nezávislé právnické povolania všeobecne do rozsahu pôsobnosti, pričom v prípade povinnosti podávať správy o podozrivých transakciách môžu členské štáty uplatňovať výnimku podľa článku 23 ods. 2, pokiaľ ide o „informácie, ktoré prijímajú alebo získajú o jednom zo svojich klientov, počas zisťovania

²⁵ Stanovisko 14/2011 k otázkam ochrany údajov vo vzťahu k predchádzaniu prania špinavých peňazí a financovania terorizmu, 01008/2011/EN, WP 186, 13. júna 2011, http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/wpdocs/2011/wp186_en.pdf

²⁶ Pozri návrhy Komisie v oblasti ochrany údajov (COM(2012) 11 final) a (COM(2012) 10 final). http://ec.europa.eu/justice/newsroom/data-protection/news/120125_en.htm.

právneho postavenia ich klienta alebo obhajoby, či zastupovania daného klienta v súdnych konaniach alebo v súvislosti s nimi.“ Okrem toho sa na základe článku 23 ods. 1 umožňuje určiť „príslušný samoregulačný orgán dotknutej profesie“, ktorému by mala byť predkladaná správa o podozrivých transakciách najskôr namiesto toho, aby sa priamo zasielali finančnej spravodajskej jednotke. V takom prípade je samoregulačný orgán zodpovedný za odovzdanie informácií finančnej spravodajskej jednotke „okamžite a v úplnom rozsahu“.

3.1. Služobné tajomstvo

Podľa informácií dostupných Komisii sa všetky členské štáty rozhodli zahrnúť výnimku z článku 23 ods. 2 smernice v súvislosti s právnikmi do svojich vnútroštátnych právnych predpisov, ale bez presného opisu, kedy podávanie správ prevažuje nad zachovaním dôvernosti informácií o klientovi. Touto situáciou sa vytvára určité znepokojenie medzi právnikmi, ktorí pravidelne vyjadrujú obavy, že povinnosti uložené smernicou údajne porušujú povinnosť právnika zachovávať služobné tajomstvo a základné právo na spravodlivý proces a riadnu obhajobu.

Európsky súdny dvor vydal k tejto otázke rozhodnutie²⁷. Hoci sa rozsudok týkal smernice 91/308/EHS, hlavné zistenia Súdneho dvora sú platné aj pre tretiu smernicu o praní špinavých peňazí. Na základe tohto rozsudku možno usudzovať, že povinnosti v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí ukladané právnikom neporušujú právo na spravodlivý proces zaručené článkom 47 Charty základných práv EÚ a článkom 6 Európskeho dohovoru o ľudských právach.

Povinnosti stanovené v smernici sa skutočne uplatňujú na právnické povolania, len ak radia svojim klientom pri príprave alebo realizácii určitých transakcií, v zásade transakcií finančnej povahy alebo týkajúcich sa nehnuteľností (článok 2 ods. 1 bod 3 písm. b)), alebo ak konajú v mene svojho klienta alebo v zastúpení svojho klienta pri akejkoľvek finančnej transakcii alebo transakcii s nehnuteľnosťami. Charakter týchto činností je spravidla taký, že sa uskutočňujú v kontexte, ktorý nemá žiadnu spojitosť so súdnymi konaniami, a tieto činnosti následne spadajú mimo rozsah pôsobnosti práva na spravodlivý proces.

Len čo je na druhej strane právnik jednajúci v súvislosti s transakciou týkajúcou sa nehnuteľnosti požiadaný o pomoc pri obhajovaní alebo zastupovaní klienta na súde alebo poskytnutí poradenstva, čo sa týka spôsobu začatia súdneho konania alebo vyhnutiu sa súdnemu konaniu, tento právnik je na základe druhého pododseku článku 9 ods. 5 a článku 23 ods. 2 smernice vyňatý z povinnosti podľa prvého pododseku článku 9 ods. 5 a z povinnosti podávať informácie a spolupracovať podľa článku 23 ods. 1 tretej smernice o praní špinavých peňazí. Týmto je zaručené právo klienta na spravodlivý proces.

Čo sa týka vykonávania tretej smernice o praní špinavých peňazí, právo na spravodlivý proces by malo byť chránené vo všetkých príslušných situáciách prostredníctvom dostatočne podrobných a jasných vnútroštátnych pravidiel, ktoré by právnikom umožňovali rozlišovať medzi situáciami, kedy sa uplatňuje povinnosť podať správu, a situáciami, kedy sa táto povinnosť neuplatňuje.

²⁷ ESD C305/05, *Ordre des barreaux francophones et germanophone et al. V Conseil des Ministres*, bod 33, rozsudok Súdneho dvora, 26. júna 2007.

Komisia pri príprave revízie smernice s prihliadnutím na konzultácie príslušných zúčastnených strán zváži v súlade so súčasnou politikou²⁸ túto otázku v posúdení vplyvu, a najmä zváži jej vplyv na základné práva.

3.2. Správy o podozrivých transakciách

V rámci štúdie Deloitte sa zistilo, že množstvo správ o podozrivých transakciách niektorých nefinančných profesií (najmä právnikov) je v porovnaní s FI nízke. Otázka nedostatočného podávania správ v niektorých jurisdikciách naďalej vyvoláva znepokojenie a mohlo by sa zvážiť, ako by sa toto množstvo mohlo zvýšiť, ako sa uvádza v oddiele 2.7.

3.3. Definícia transakcie

Podľa článku 2 ods. 1 bodu 3 písm. b) sa rozsah pôsobnosti smernice vzťahuje na „notárov a ostatné osoby vykonávajúce nezávislé právnické povolania, ak sa podieľajú, či už konaním v mene a v prospech svojho klienta v akejkoľvek finančnej transakcii alebo transakcii s nehnuteľnosťami, alebo poskytnutím pomoci pri plánovaní alebo vykonávaní transakcií pre svojich klientov“, ktoré sa týkajú niekoľkých uvedených činností (nákupu a predaja nehnuteľností, správy peňazí klienta atď.). Zástupcovia právnikov sa pýtali na to, ktorých „transakcií“ sa to týka, a mohlo by sa zvážiť prípadné objasnenie v tejto veci.

3.4. Opatrenia RPK

Zástupcovia právnikov sa dožadovali možnosti povoliť splnenie požiadaviek v oblasti RPK v primeranom čase a nie vždy na začiatku vzťahu, ako sa vyžaduje v článku 7. V rámci noriem FATF²⁹ sa vyžaduje vykonávanie zisťovania a overovania totožnosti na začiatku obchodného vzťahu, hoci krajiny môžu povoliť, aby sa overovanie uskutočňovalo neskôr, len čo to bude možné, ak sa budú riziká v oblasti prania špinavých peňazí a financovania terorizmu účinne riadiť a ak je nevyhnutné neprerušovať bežné obchodovanie. Podobné ustanovenie už existuje v článku 9 tretej smernice o praní špinavých peňazí a táto záležitosť je ponechaná na uváženie členských štátov.

Rovnako padli návrhy, aby sa odstránila požiadavka poskytovať „na požiadanie“ informácie o totožnosti konečných vlastníkov v prípade združených účtov vedených notármi a ostatnými nezávislými právnickými povolaniami (článok 11 ods. 2 písm. b)). Novými normami FAF sa však odstránil odkaz na združené účty ako príklad scenára zahŕňajúceho nízke riziko. Bude sa musieť zvážiť, ako do novej smernice EÚ premietnuť zaobchádzanie so združenými účtami.

* * *

Uvedené zistenia by mohli viesť k záveru, že v novej smernici nemusí byť nevyhnutné zásadným spôsobom upraviť zaobchádzanie s právnikmi. Môže byť však vhodné lepšie posúdiť nízky počet správ o podozrivých transakciách.

²⁸ Stratégia účinného uplatňovania Charty základných práv Európskou úniou KOM(2010) 573).

²⁹ Odporúčanie č. 11 (predtým č. 10).

4. ZÁVER

V tejto správe sa predložili rôzne otázky, ktoré vyplynuli z revízie tretej smernice o praní špinavých peňazí Komisiou, revízie odporúčaní skupiny FATF a ustanovení smernice, podľa ktorých má Komisia podávať správy Európskemu parlamentu a Rade. Vo všeobecnosti sa zdá, že súčasný rámec funguje pomerne dobre a neboli zistené žiadne zásadné nedostatky, ktoré by vyžadovali rozsiahle zmeny v tretej smernici o praní špinavých peňazí. Smernicu bude treba revidovať s cieľom aktualizovať ju v súlade s revidovanými odporúčaniami skupiny FATF. V tejto súvislosti bude potrebné zvážiť otázku úrovne harmonizácie budúceho rámca EÚ. Dôležitou výzvou do budúcnosti bude zamerať sa na úsilie na zvýšenie účinnosti pravidiel. Skupina FATF na tomto v súčasnosti pracuje.

Komisia žiada o pripomienky k vzniknutým otázkam a k pravdepodobnému dosahu, vrátane dosahu na základné práva zaručené Chartou základných práv EÚ³⁰, prípadných zmien tretej smernice o praní špinavých peňazí do **13. júna 2012**. Zúčastnené strany sa vyzývajú, aby zaslali svoje pripomienky na túto e-mailovú adresu: MARKT-AML@ec.europa.eu

Pripomienky sa posúdia na účely legislatívnych návrhov, ktoré sa predložia neskôr v tomto roku pre revíziu smernice. Prijaté odpovede budú dostupné na webovej stránke Komisie, ak nebude priložená výslovná žiadosť o zachovanie dôvernosti, a Komisia uverejní zhrnutie výsledkov konzultácií.

* * *

Príloha: Cezhraničné elektronické prevody

Hoci regulácia cezhraničných elektronických prevodov nespadá do rozsahu pôsobnosti tretej smernice o praní špinavých peňazí, predstavuje dôležitý prvok noriem FATF. EÚ plne vykonala súčasné normy FATF prostredníctvom samostatného nariadenia³¹ a s cieľom reagovať na svoje povinnosti podľa doložky o preskúmaní v článku 19 nariadenia pripravuje štúdiu o uplatňovaní nariadenia. Výsledky tejto štúdie sa zohľadnia v budúcom návrhu s cieľom vykonať nedávne zmeny odporúčaní skupiny FATF. Nové normy FATF zahŕňajú najmä požiadavku na zahrnutie informácií o príjemcovi v prípade elektronických prevodov, ako aj výslovné stanovenie povinnosti vykonať opatrenie na zmrazenie vzhľadom na rezolúciu OSN.

V rámci štúdie sa predovšetkým zhromaždia skutočnosti o fungovaní nariadenia o prevodoch finančných prostriedkov (1781/2006) v členských štátoch a o problémoch, ktoré vznikli, a poskytnú odporúčania, čo sa týka možných zlepšení.

Komisia zabezpečí, aby zavedenie nových pravidiel EÚ pre prevody finančných prostriedkov prebehlo súčasne s revíziou tretej smernice o praní špinavých peňazí.

³⁰ Stratégia účinného uplatňovania Charty základných práv Európskou úniou KOM(2010) 573 v konečnom znení).

³¹ Nariadenie č. 1781/2006 z 15. novembra 2006 o údajoch o príkazcovi, ktoré sprevádzajú prevody finančných prostriedkov.